

WILG & MAND

1990 - 4

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilg-en-mand vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken, e.d.
- Het interesseren van zoveel mogelijk Nederlanders (incl. de overheid) voor de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand.

Minimumdonatie: f 15,- per jaar

Donateurs ontvangen de bulletins gratis

Stichtingsbestuur:

Voorzitter : Ch.W. Vink
Secretaris : C. Tutein Nolthenius
Penningmeester: H.P. Verboord
Leden : P. Craenen, B. van Halen, A.D. van 't Hoog,
G.M. Pot-van Regteren Altena, W. Wendrich

Bulletin-redactie:

A.D. van 't Hoog (tel. 05783-1346), G.M. Pot-van Regteren
Altena, C. Tutein Nolthenius

Bijdragen voor het bulletin kunt u sturen naar het secretariaat. Bij voorkeur getypt of in goed leesbaar handschrift.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Van Heemstralaan 35, 6814 KB Arnhem. tel: 085-516507

Penningmeester Stichting Wilg & Mand, Vlijmen:

tel: 04108-12252

Girorekening: 26 95 726

Bankrekening: 41 89 09 083, ABN-AMRO Bank, Vlijmen

Uitgave: Wilg & Mand. Verschijnt viermaal per jaar.
Tiende jaargang, 1990 nr. 4
Drukkerij: A.J. van Midden, Dorp 246, Benschop

Onze penningmeester terecht in het zonnetje

Op zaterdag 16 september mocht onze voorzitter de feestelijke uitreiking van een Koninklijke onderscheiding door de burgemeester van Vlijmen aan onze penningmeester de heer Verboord meemaken.

Verboord was en is naast zijn werk voor de Handelsmaatschappij Verboord ook zeer actief op maatschappelijk gebied.

Zo was hij mede oprichter en 30 jaar lang voorzitter van het cultureel gezelschap Psuchè Nikai (ofwel de geest overwint) in Den Bosch.

Wij feliciteren de heer Verboord van harte met deze onderscheiding.

Het opspelden van de eremedaille in zilver was voor onze stichting, die nu al 10 jaar profiteert van de bijdragen van de heer Verboord aan het bestuur en zijn activiteiten rond het beheer van de penningen, een goede gelegenheid hem een kleine erkenning voor dit werk aan te bieden in de vorm van een zilveren speelgoedmandje.

Donateursbijdrage 1991

Zoals gebruikelijk vindt u rond de jaarwisseling weer een acceptgirokaart in het bulletin waarmee u uw donatie voor 1991 aan onze penningmeester kunt overmaken. Sommige donateurs hebben hun bijdrage over 1990 nog niet overgemaakt. Gaarne ziet de penningmeester dat zij dat bedrag tegelijk met de bijdrage voor 1991 voldoen. Op de acceptgirokaart van hen die dit betreft staat dit aangegeven.

Van de gelegenheid dat u toch geld overmaakt zoudt u ook gebruik kunnen maken om tegelijk een setje "gekleurde gildebordkaarten" à f 12,50 te bestellen. U hebt dan een mooie kaart om bij uw correspondentie naar uw kennissen toe wat van onze stichting te laten zien.

DE "FEINKORBFLECHTEREI"

Of in het Nederlands: fijnscheenwerk

Michael Thierschmann, de meester mandenmaker uit Kas-
sel begon op onze tiende donateursdag met het maken
van spleuten en het demonstreren van een Duitse sche-
nenschaaf.

Johannes Puppert uit Michelau heeft de verdienste ge-
had om, nadat een omschakeling van grauw mandwerk naar
witwerk goed was gelukt, scheenwerk in de streek in
te voeren. Hij ontwikkelde daartoe in 1773 de schenen-
schaaf, een eenvoudig maar ingenieus instrumentje
(zie afbeelding) waarmee je gespleten wilgetenen zeer
gelijkmatig tot smalle schenen tot op 1/4 mm breedte
nauwkeurig kon schaven. Bij het splijten van de teen
wordt eerst het dunste topeind afgesneden. Dan wordt
hij in drieën of vieren gespleten met een "kloofhout-
je", beginnend aan de top en dan naar de voet toe. In
Engeland gebeurt dit omgekeerd, juist van de voet
naar de top.

Het splijten met het splijthoutje gebeurt algemeen met
droog hout. Maar sommigen prefereren hiervoor juist
nat hout.

Voor het maken van schenen luistert de teensoort zeer
nauw. In Lichtenfels worden tegenwoordig meest
"Spaanse" amerikanen gebruikt met glanzend oppervlak.
Anderen gebruiken juist weer andere soorten.

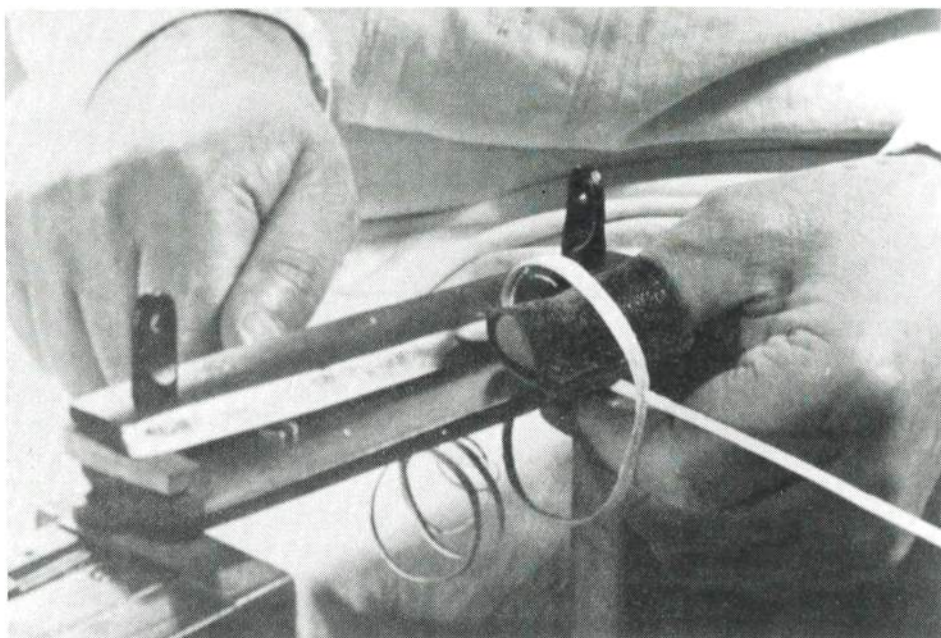
Het schaafje bestaat uit een schuin ingespannen mes,
waar de spleut onderdoor wordt gehaald, met de kern
(pit) naar het mes gericht. Om en om wordt de spleut
dunner geschaafd; dan weer de voet, dan weer de top
er onder door. Echter ook de breedte moet gelijk wor-
den; wisselend op breedte en wisselend op dikte
schaven.

Voor het op breedte schaven zijn een serie mesjes twee
aan twee vertikaal geplaatst (zie afbeelding). Hier
worden de schenen echter met de kern naar beneden er
tussendoor getrokken.

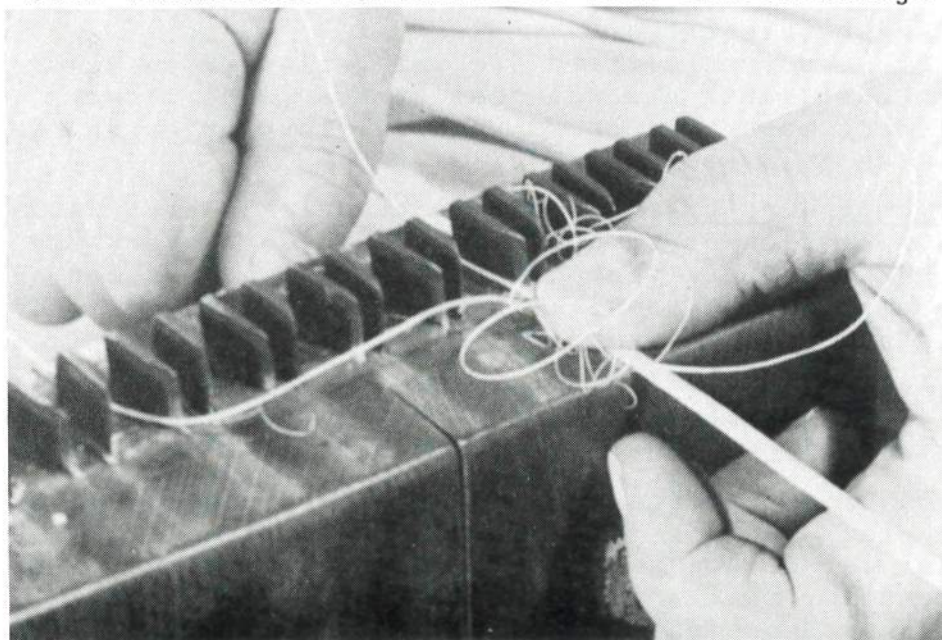
Er zijn allerlei soorten schaafjes, o.a. een "Riefen-
hobel", een groevenschaaf die uitsparingen in het mes
heeft waardoor een andere structuur aan de schenen
wordt gegeven. Het zijn een soort groefjes die een
versiering aan het vlechtwerk geven en de scheentjes
nog smaller doen lijken dan ze zijn.

Rond de eeuwwisseling heeft zich deze "feinflechte-

Schaafje om schenen mee dunner te schaven

Ober-Frankische mandenmakers hand-dikteschaafje

Trapsgewijs smaller maken van de schenen

rei" zeer sterk ontwikkeld en uitgebreid. Duizenden mandjes zijn over de hele wereld verhandeld. Michael kwam bij zijn reizen in Amerika dan ook steeds weer schenenmandjes uit Michelau tegen. Bij het exporteren van manden gaven de handelaren hun ogen goed de kost en zij brachten andere technieken en materialen mee terug naar Duitsland.

Aan de hand van een heel aantal dia's wijst Michael op allerlei speciale onderdelen van vlechtwerken die typerend voor het ene of het andere land zijn. Hoewel zijn kennis groot is blijft het toch ook voor hem moeilijk om met zekerheid te zien waar een mand precies vandaan komt. Dit omdat men zich strak aan het oorspronkelijke model hield. Dit was ook wel vanzelfsprekend omdat er altijd om houten mallen heen wordt gevlochten.

Ook de Puppertla (zie bulletin 1989-4 p.13), het zeer fraaie hengselmandje, kwam natuurlijk op de dia maar ook in natura aan de orde.

Andere voorbeelden waren:

Het platschenenwerk, Franswerk genoemd vanwege de oorspronkelijke herkomst. Hierbij worden de schenen plat verwerkt (zie afb.)

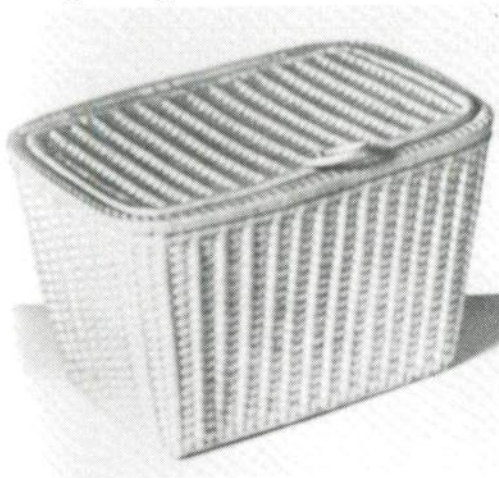
Het is een specialiteit die wel veel werk en ook veel teen kost, maar die wel heel sterke manden levert. De Duitsers zagen dit soort werk in Frankrijk en zijn het snel en goed gaan namaken.

Het Hoog-diepwerk, dit is een techniek waarbij duidelijk relief in de zijkant van de mand wordt verkregen doordat men werkt met dikke staken en verder met afwisselend dunne en dikke inslag. Dit geeft een stevige structuur (zie afb.).

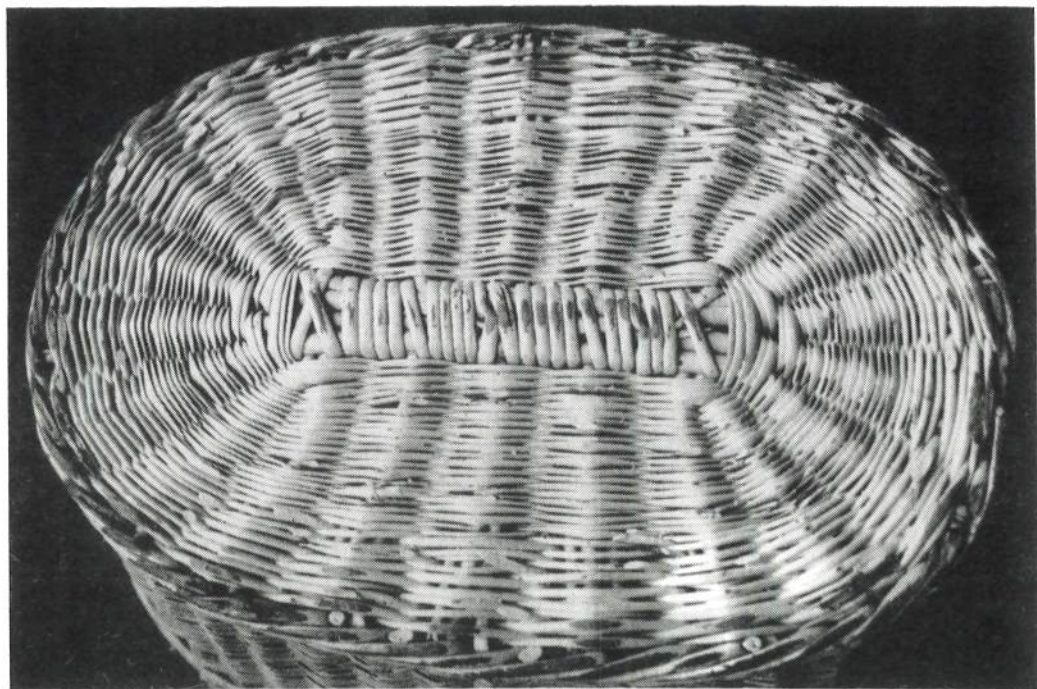
"Viergeflecht", is een Japanse techniek (zie afb.) waarbij teeds met 4 strengen wordt gevlochten die een mooie blokstructuur geven.

Ten aanzien van het overigens mooie mandenmuseum in Michelau (op 3 km van Lichtenfels gelegen) had Michael wel de nodige kritiek. Het mandwerk staat er opgesteld, maar zonder goede toelichtende teksten (iets wat enkelen van ons ook al hadden opgemerkt). En er staan prachtige mandjes met platschenen bodem, maar men weet eigenlijk niet waar ze vandaan komen en

Hoog-diepwerk met dikke en dunne staken

Vlechten met vier schenen

Platscheenwerk

omdat het scheenwerk is, is het uit Michellau!!! Michael toonde ook mandwerk van Rachel Nash, een Amerikaanse die een jaar op de school in Lichtenfels heeft gewerkt. Zij maakt vaak manden met een vierkante (hoekige) bodem van eiken spanen en werkt die naar boven toe rond af, iets wat hier in Europa minder wordt gezien.

Bij het ontwerpen van nieuwe vormen moet je goed letten op de juiste proporties. De mand en het materiaal waar je hem van maakt moeten wat betreft dikte van staken en inslag goed op elkaar zijn afgestemd.

Dat het allemaal erg lastig is wordt goed in een Duits rijmpje over de kwaliteit van de mandenmaker weergegeven:

"Ein Lehrling ist jedermann,
und ein Gesel ist der was kann,
aber ein Meister ist der etwas ergänzen kann!"
(die iets volledig maken kan)

De organisatie in Lichtenfels was (en is ten dele nog) heel typisch. In Lichtenfels had je alleen de handelaren die teen verkochten aan de mandenmakers e.d. Dit waren thuiswerkers die in de dorpen er omheen werkten en die na een week de gemaakte manden enz. gingen afleveren en nieuwe teen halen. Ieder dorp had zijn eigen specialiteit. Michellau was voor de fijnvlechterij, Schey voor het "geschlagene Werk" (witwerk), Mittelfeld voor spaanwerk (tegenwoordig nog voor verpakkingsmateriaal gebruikt), Mitwitz voor kuipen en palmbiadwerk en Redwitz voor mattenkloppers. 85% van de bevolking werkte in deze industrieën. Na 1900 raakte de markt wat overvoerd en zakten de prijzen en daarna de kwaliteit. Men moest goedkoper gaan produceren. Toen is in Lichtenfels de scholing begonnen. Eerst een rondreizende leraar om tekenen en ontwerpen aan de mandenmakers bij te brengen. Met die kennis moesten ze nieuwe ideeën voor de markt ontwikkelen. In 1907 is het tot oprichten van een staatsvakschool gekomen.

Daar zijn nu nog een 18-tal leerlingen. Maar nu is de vraag of die, gezien de toevloed van Oostduitsers en de verminderde belangstelling om kamers te verhuren, wel aan onderdak kunnen komen. Zo niet: dan kunnen ze geen opleiding krijgen, wat toch eigenlijk te gek is. Aan deze school geeft men het eerste jaar fijnvlech-

terij, het tweede jaar "geschlagenes Werk" (witwerk). Dit heet in de vaktaal zo omdat het met een slagijzer stevig wordt aangeslagen. Het derde jaar is voor rotanmeubelmakerij. Ze leren daar moderne ontwerpen van zeer goede kwaliteit te maken.

Maar als er na afloop van de cursus van de groep drie in het ambacht werkzaam blijven is het veel.

Mandenmaken is geen romantiek, het is hard werken.

In de therapie is geen vraag meer naar vakleerkrachten omdat daar geen geld meer voor wordt uitgetrokken. Aldus is men bevreesd dat de overheid de school gaat sluiten zodra de oude leraren met pensioen gaan.

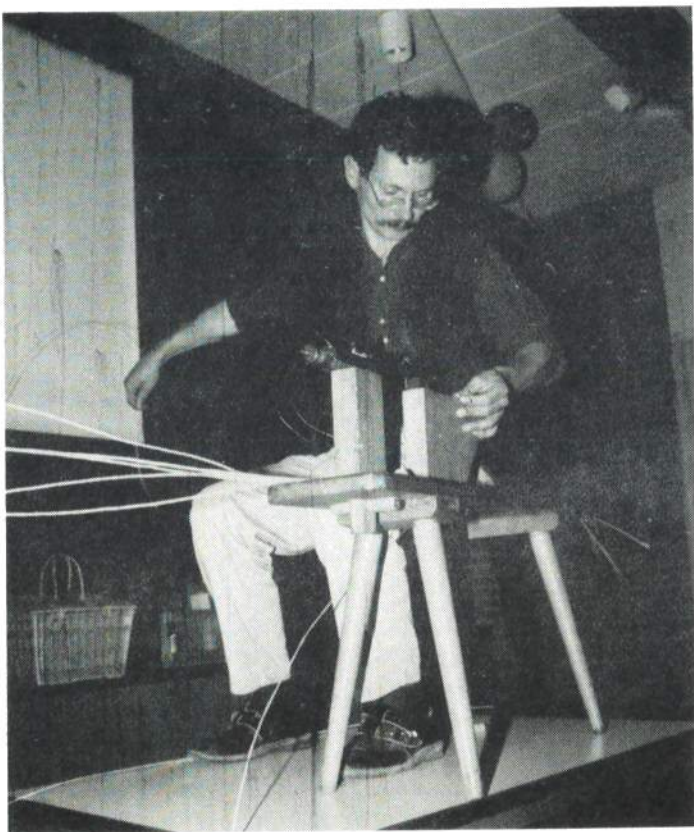
Toch is het overleven van belang voor de streek. Dat vindt de Beierse regering ook want 60% van de rotanmeubelmakerij, 95% van de houten speelgoedindustrie en 80% van de mandenmakerij in Duitsland komt uit Ober Beieren. Het is onverantwoord om de economische kracht die in deze streek aanwezig is braak te laten liggen. Men heeft het voorbeeld van de schoenenindustrie uit een dorpje in de buurt. 40 jaar geleden was daarin 80% van de bevolking werkzaam en nu niemand meer, maar er is wel een schoenmakersmuseum! Die schoenindustrie is naar Noord-Italië verhuisd waar door handelaren met steun van de overheid een werkplaats is opgericht waar ideeën die van buiten komen worden ontwikkeld en gemaakt. De verkoop blijft gewoon in de handen van de handelaren.

Het bezwaar van speciale ontwerpers is dat zij wel vaak academisch zijn gevormd maar dat zij niet weten wat technisch kan en wat niet. De mandenmaker voelt zich vaak klein tegenover hen en de ontwerpers maken "modeschroot" dat snel veroudert.

In het museum van Michelau, al in 1930 opgericht, ziet men modellen die vroeger, nu én later nog mooi zijn en dát is belangrijk.

Nu zijn er helaas eigenlijk geen handwerkers meer die het kunnen maken. De technieken zijn weg en de vaardigheid ook.

Met Wim van der Zande had Michael een gesprek en die zei dat in Frankrijk de leerlingen die van school komen de tijd kregen om langere tijd met het materiaal te werken en veel wilg in de hand te hebben. Zo leren ze het vak en de vaardigheid. In Duitsland spelen de leerlingen maar wat in het rond, oefenen en werken ze niet echt serieus. Daarom nemen de bazen liever ie-

mand die in een werkplaats i.p.v. op de school is opgeleid.

Conclusie: leerlingen moeten na de school nog een tijd krijgen om goede vaardigheid op te bouwen. Dan wordt het ambacht weer op het niveau gebracht waar het thuishoort.

Het economische systeem van hoge snelheid en massaproductie past niet meer in West-Europa. Men moet tegenwoordig wat speciaals maken.

In Amerika zag Thierschmann dat er heel goed een financieel bestaan is op te bouwen, maar dan door hoog kwalitatief werk te leveren. Hoe beter een mand, hoe meer men kan vragen.

Als slot van zijn praatje zegt Michael:

"Het blijkt vaak dat men de verkeerde mensen de verkeerde manden verkoopt".

Aan het woord was een vakman die met veel kennis en liefde over zijn vak sprak!

C.T.N.

CURSUS SCHENENVLECHTEN IN NOORDWOLDE

In het Rotancentrum in Noordwolde is van 10 t/m 14 september een cursus schenenvlechten gegeven door de Duitse meestermandenmaker Michael Thierschmann. Schenenvlechten is een oude techniek die in Nederland al heel lang is verdwenen. Op de Duitse vlechtschool in Lichtenfels wordt deze techniek nog aan de eerstejaars leerlingen onderwezen. Daar heeft Michael ook zijn opleiding gehad.

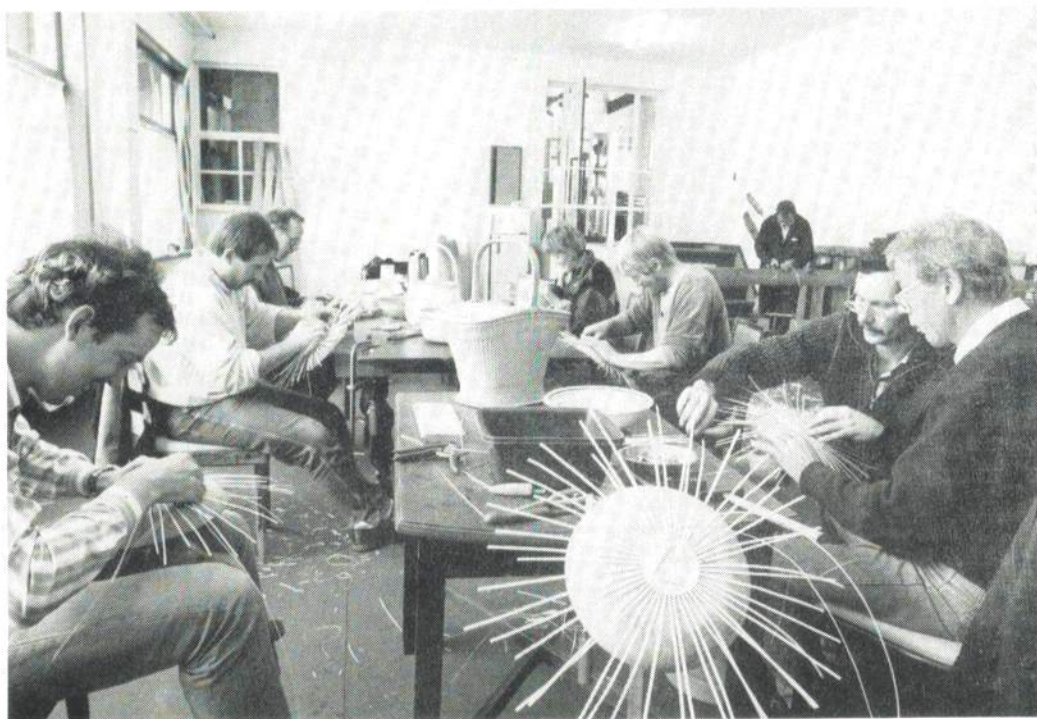
Schenen zijn gespleten en daarna dun geschaafde reepjes wilgetwijg. De dikte wordt in tienden van millimeters en de breedte in millimeters uitgedrukt.

De cursus begon gelijk al met het probleem van het maken van dit dunne vlechtmateriaal. Je kunt het niet kopen, dus moet je het zelf maken. Het splijten en schaven van de twijgen vergt toch enige oefening. We wilden allen zo snel mogelijk beginnen te vlechten, zodat het voorbereiden van het materiaal dreigde verontachtzaamd te worden. Maar Michael wees ons daar terecht telkens weer op.

Toen we het nodige materiaal klaargemaakt hadden, konden we beginnen met de bodem. Het bleek direct totaal anders te zijn dan het vlechten met hele twijg. Dus alles moest worden geleerd. En.....er werd gewerkt om mallen. Dit gebeurt altijd bij het vlechten met schenen. Ons aller model was een soort schaalpje. De vlechttechniek van de bodem was bij allen gelijk, maar daarna hield iedereen zijn eigen techniek aan.

De eerste avond werd er gelijk al tot 9 uur gewerkt. Dit tot ontzetting van één van de deelnemers, die 's avonds naar huis ging (de anderen overnachtten in een huisje in de buurt). De volgende avonden nam hij zijn werkstuk mee naar huis, waar hij soms tot diep in de nacht doorwerkte om toch vooral niet achter te raken. De hoeveelheid werk, die in zo'n schaalpje stak, viel een ieder erg tegen. Michael zei aan het begin dat we daar wel tot donderdag mee bezig zouden zijn, dat leek ons licht overdreven, maar uiteindelijk moesten we ons haasten om vrijdags ons werkstuk af te hebben.

Sommigen konden nog een begin maken met een armband, zoals onze Franse mandenmaker Jean Paul, die een prachtig stukje werk maakte en dus zijn vlechttalenten duidelijk demonstreerde. Arie en ik hadden daarvan in Fayl-Billot al kennis genomen. Hij geeft daar twee-weekse cursussen aan de vlechtschool.

De Nederlandse fijnvlechtcuristen o.l.v. Michael Thierschmann, september 1990

Uiteindelijk was ieder tevreden met het behaalde resultaat. Er was een duidelijk inzicht verkregen in het schenenvlechten, waarvan een aantal prachtige voorbeelden mee uit Duitsland waren gebracht.

Een interessante week in Noordwolde waarbij Evert, onze gastheer, telkens voor koffie en thee zorgde met een vrolijke noot, zoals een heel koor dat hij het 'lang zal ze leven' liet zingen voor Willeke, die jarig was.

Al met al een geslaagde cursus die zeker voor herhaling vatbaar is.

Tonny Gerfen

VAN OVER DE GRENZEN

De vlechtnijverheid in Frankrijk

De trouwe lezers van "Wilg & Mand" weten onderhand wel dat in Frankrijk verschillende centra van mandenmakers zijn.

Fayl-Billot, in de buurt van Langres, op weg naar Basel, werd reeds herhaaldelijk in de kijker gesteld. Een ander centrum is de Vaucluse. Vakantiegers naar Aix-en Provence en Marseille kennen deze streek wel. Aan de Durance ligt het stadje Cadenet (ongeveer 50 km ten oosten van Avignon) en daar werd op 10 juli 1988 het "Musée de la Vannerie" officieel geopend.

Vanuit Vaucluse heeft men een zicht op Les Alpes de Haute Provence. Het stadje telt ongeveer 3.000 inwoners en sinds de 18de eeuw werd de mandenmakerij er druk beoefend. We schrijven 'werd', want in 1978 sloot de laatste werkplaats haar deuren.

Het museum stelt naast het gerief van de mandenmakers een aantal manden en korven ten toon in teen en rotan. Inlichtingen kunnen worden bekomen op het volgende adres:

Conseil Général de Vaucluse, Musée de la Vannerie,
Avenue Philippe de Girard, 84160 Cadenet.

Dichter bij huis, even ten zuiden van Tours, tussen de Loire en de Vienne ligt het pittoreske Villaines-les-Rochers, een fusiedorpje van Azay-le-Rideau.

Het dorpje is enigszins vergelijkbaar met de site rond Valkenburg. Villaines wordt een troglodyten-dorp genoemd, dus een dorp met

holbewoners. De toerist, die de omgeving bezoekt, wordt gecharmeerd door de wondermooie kastelen van de Touraine, dus de omgeving van Tours en de vallei van de Loire.

De trots van de omgeving is eveneens de mandenmakerij van Villaines. De aandacht van de voorbijtrekkende reizigers wordt gewekt door grote borden langs de weg. Het dorpje telt ongeveer 800 inwoners. In 1850 waren dat er nog 1.150 en daarvan leefden er toen 900 in de berg, 'dans les caves' zeggen de Fransen.

Ook de werkplaatsen bevonden zich in de berg, waar-schijnlijk uit noodzaak bij gebrek aan betere behuizing.

Nu wordt als uitleg gegeven, dat in die grotten de tenen beter dan elders vochtig en soepel bleven. Tot aan de eerste wereldoorlog (1914-1918) steunde de economie van Villaines hoofdzakelijk op de landbouw en de mandenmakerij. Beide waren trouwens innig met mekaar verbonden, want al de wisselen werden ter plaatse gewonnen. De grote afzetmarkt bevond zich in Tours, daarheen brachten de mandenmakers te voet of met hun ezel de afgewerkte produkten.

mandenmakerswerkplaats in de rotsen

In 1848 kende de streek een grote economische crisis. Toen reeds ontstond een begin van de commercialisering van het beroep. Door een erg verminderde afzet begonnen de plaatselijke vlechters mekaar te beconcurreren en ze leverden produkten af voor belachelijk lage prijzen. In menig mandenmakersgezin werd honger geleden.

op weg naar de stad

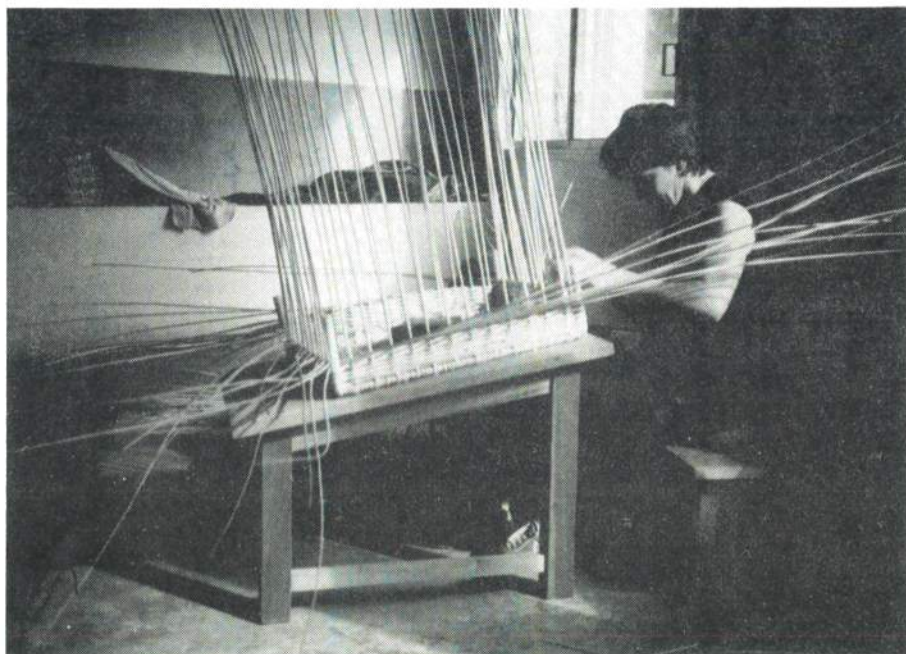
Op Initiatief van de dorpspriester Chicoisne werd een vereniging opgericht. Om voldoende financiële arm-slag te krijgen werd beroep gedaan op de vrijgevigheid van graaf de Villarmois.

Het begin was niet gemakkelijk, verschillende vooroor-delen moesten worden overwonnen, maar op 15 november 1849 werd 'La Société des Vanniers de Villaines' opge-richt. Ze telde 82 leden. Enkele jaren later stichtte abbée de Chicoisne eveneens een ziekenfonds voor de plaatselijke mandenmakers.

Al vlug zou de plaatselijke vereniging andere afzet-plaatsen zoeken voor haar produkten. Parijs was maar 250 km ver en dank zij de persoonlijke relatie van graaf de Villarmois werden er verkooppunten opgericht. Stilaan geraakten de produkten van de mandenmakers van Villaines bekend en verspreid over gans Frankrijk. Thans, zoveel jaren later, kijken de vlechters van Villaines met ontzag terug naar die moeilijke periode, maar ook met eerbied, want het werk van de stichters leeft nog voort.

De laatste officiële telling gebeurde in 1981. Toen waren 80 mandenmakers bij de cooperatie aangesloten, waarvan er 60 full-time het beroep uitoefenden. Bij die 60 telde men 26 mannen en 34 vrouwen.

In Villaines bezocht ik het huis van de coöperatie, dat van 9-12 en 14-19 uur geopend is (in de zomer ook zondags). Mijn vrouw en ik werden er zeer goed ontvangen. Een televisieopname van ongeveer 7 minuten laat de bezoekers kennis maken met de plaatselijke mandenmakerij. Daarna loont een rondgang door de winkel werkelijk de moeite: alles is werk van eigen bodem en uit plaatselijk gewonnen teen vervaardigd. Achter de winkel zaten twee mannen en drie vrouwen te werken.

vlechtster van de coöperatie

Men had mij verzekerd dat de gemiddelde ouderdom van de plaatselijke vlechters rond de 35 jaar schommelt. Na onderzoek ter plekke moeten we dat wel geloven. Het geleverde werk, hoofdzakelijk manden en korven voor het dagelijkse gebruik, is van uitstekende kwaliteit. Elk artikel is voorzien van een (kwaliteits)label met aan de voorkant 'Vannerie de Villaines' en aan de achterkant 'Cet article a été réalisé à main par un vannier de la coopérative'. In vertaling luidt dat: dit artikel werd met de hand gemaakt door een mandenmaker van de coöperatie.

teenveldjes in Villaines-les-Rochers

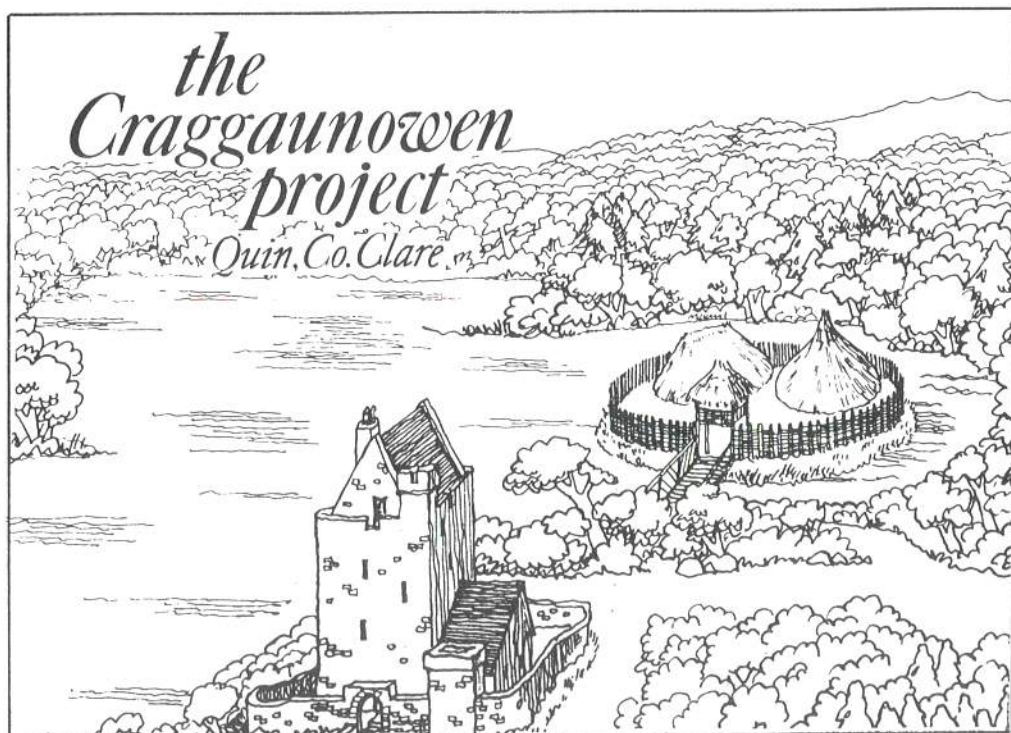
Naderhand bezochten we het dorp, we hielden er immers van een bezoekje te brengen aan de plaatselijke mandenmakers. De meesten wisten ons te vertellen, dat ze het beroep leerden van hun ouders, maar er waren er ook die cursus hadden gevolgd aan de vlechtschool van Fayl-Billot.

Met onze camcorder in de hand lukte het ons een kort beeldverslag te maken van het mooie Villaines, dat typisch landelijke dorpje in de buurt van Tours. Na herhaaldelijk die beelden te hebben bekeken en terugdenkend aan de ongeunstelde gastvrijheid van de plaatselijke mensen kunnen we Villaines-les-Rochers aanbevelen als een gezellige halte op weg naar het zuiden.

Jaak Venken

Een oud land. Een prachtig vakantieland, alleen het weer werkte bij ons niet erg mee. Maar dat weet je van tevoren, een bui is zeer normaal. Soms duurde de bui zolang dat het de hele dag niet droog werd. Weg dag. Helaas!, maar gelukkig hadden we een mooi en waterdicht dak boven ons hoofd.

We (mijn man en ik) hebben drie weken doorgebracht en rondgezworven in dit zeer mooie land. Zoals ik al zei een zeer oud land met een rijke historie. De mensen zijn zeer vriendelijk en nieuwsgierig; ze willen alles van je weten. Daardoor heb je zeer snel contact met

de plaatselijke bevolking, waardoor je zelf ook meer te weten komt over het land, de mensen, de cultuur en de muziek etc. Wat een extra dimensie aan je vakantie geeft. Overigens kun je voor de plaatselijke bezienswaardigheden het beste eerst een touristoffice binnenstappen. Ze geven je alle informatie die je maar wilt hebben.

Zo kwam ik dus aan mijn mooie folder waar een foto opstond van vlechtwerk. Als enthousiaste donateur en vlechtster, gelijk gespitst.

De folder ging over "THE GRAGGAUNOWEN PROJECT" te QUIN, county CLARE, zomers geopend van 10-18 uur. Wat houdt dit in? Het project is een poging om het vroegere Ierland te laten zien in zijn originele staat. Men heeft geprobeerd om ringforten na te bootsen uit de prehistorie. Wat overigens voor een vlecht hobbyist een waar genoegen was om te zien. Wat ik verder nog kan vermelden is dat deze mensen vooral de hazelaar gebruikten om mee te vlechten. Waarom? Omdat de hazelaar gewoon voldoende voorhanden was, ook in de prehistorie. De hutten werden gevlochten en later met klei, leem, aangesmeerd om de hut wind- en waterdicht te maken. Het ringfort werd afgebakend met een gevlochten 'hekwerk', vergelijkbaar met onze tuun? Het vee stond in een eveneens gevlochten stal, grotendeels open maar wel met een dak. Om toch enigszins bescherming tegen wind en regen te hebben. Binnen de ringfort ontbrak het zelfs niet aan een uitkijktoren, eveneens gevlochten.

De gids vertelde me dat de nodige potten en kruiken gebakken werden in een speciale oven. De basis werd gevlochten van dezelfde hazelaar, in een vorm die mij deed denken aan een wilgeblad, langwerpig ovaal. Daarna werd de oven aangesmeerd met klei, leem, zodat er een dicht geheel ontstond. Voor- en achterzijde van de oven waren open, zodat aan de voorzijde het vuur kon worden aangemaakt en aan de achterzijde de warmte en rook weg kon. Een nadeel heeft de oven wel. Je kunt hem maar eenmaal gebruiken. Helaas kon ik dit niet zó fotograferen dat de vlechttechniek goed zichtbaar werd. Als ik zoiets zie, sta ik mij af te vragen hoe lang de vlechttechniek al bestaat. Fascinerend is het voor mij in ieder geval wel. Elke vakantie in het buitenland blijf ik alert wat betreft het vlechten.

vlechtwerk op het Craggaunowen project

Overigens binnen mijn familie is men reeds op de hoogte van mijn hobby, we werden zelfs bedacht met een Ansichtkaart van een mandenmaker, omgeving ROUGEMONT in FRANKRIJK.

Een stoeltje op de voorgrond en natuurlijk een bos geschilder teen. De ons wel bekende zit en het onderstel van de volgende stoel op de achtergrond. Leuk om te zien dat er in de verschillende landen dezelfde technieken worden gehanteerd.

Om op Ierland terug te komen, in een klein tweedehands boekenwinkeltje kwamen we het volgende boek tegen: IRISH CRAFTS & CRAFTSMAN, geschreven door JOHN MANNERS. (Fotocopieën van de belangrijkste hoofdstukken zijn in het bezit van de bibliotheek van W & M en dus te leen.) Vrij vertaald betekent dit:

IERSE AMBACHTEN EN AMBACHTSLIEDEN.

Als je het boekje aan de buitenkant aan een nader onderzoek onderwerpt, zie je een mandenmaker met een bos

teen en verschillende mandjes, een rietdekker, breiwerk, vioolbouwers, bootbouwers, vissers en een whis-kydistilleerderij. Mij ging het natuurlijk om de manden-maker. Gelukkig is het boekje in het Engels geschreven en niet in het Gaelic, de oude originele Ierse taal. Als je het open doet dan zie je al vrij snel de 'crafts location map'. Hier staat de kaart van Ierland op afgebeeld en waar de verschillende ambachten zich bevinden. Mandenmakers bevinden zich in de volgende plaatsen:

- TALLOW op de grens van county CORK en WATERFORD;
THE QUINLAN BROTHERS
- LIMERICK in county LIMERICK; JOHN DELANEY
- LOUGH NAFOOEY op de grens van county MAYO en GALWAY;
JOE HOGAN
- CARRICK ON SUIR in county TIPPERARY;
SHANAHAN BROTHERS
- THE ARAN ISLANDS ten westen van county GALWAY

In hoofdstuk zeven beschrijft men het gebruik van 'straw, rush and willow' of wel stro, biezzen? en wilg. De typisch Ierse daken van cottages zie je naarmate je noordelijker komt meer en meer. Dit is een duurzame en vooral goedkope manier van dakbedekking waar nog veel gebruik van wordt gemaakt.

Daarna komen de mandenmakers aan bod. Het werken met biezzen maar ook met wilg. Het hout van de wilg wordt gebruikt. Wat leuk is om te vermelden dat de Ieren zowel de 'gewone' manier van vlechten hanteren als ook andersom. De staken worden in de grond gestoken in de vorm van de mand, dan begint men met het inwerken van de mand (vergelijkbaar met ons begin van het vierkant). Helaas heb ik geen mandenmaker aan het werk gezien, want ik vond het boekje vlak aan het einde van onze vakantie. Ook hier geldt dat de mandenmakers tot de ouderen onder ons gerekend moeten worden. En als je van tevoren niet weet waar je moet zoeken, moet je gewoon nog een keer naar zo'n land. Overigens kan ik het een ieder aanraden. De mensen zijn zeer vriendelijk, faciliteiten zijn er in overvloed (Bed & Breakfast), het eten eenvoudig maar goed, de natuur prachtig, de muziek herkenbaar, de whisky en guinness lekker. Alleen het weer moet je mée zitten!

Wilma van der Steeg-deHaan

Nieuwe donateurs vanaf 1990 april

Mw.T.Aukes- Munneke	Hesselinghstr. 20	8474 CV Oldeholtpade
C.Blokland	Fr.Halsstraat 6	3372 XD Hardinxv.-Giessend.
Mw.R.Boon	Punter 279	1186PV Amstelveen
Mw.H.J.Brouwer	Fazantlaan 27 a	3852 AN Ermelo
A.Dean	1054 Burnhamthorpe	RD RR 1 Oakville Ontario
Dir.L.N.O.Goes	Westsingel 58	4461 DM Goes
Dir.L.N.O.Limb.	Postbus 965	6040 AZ Roermond
M.Esser	Arendshorst 22	3772 RV Barneveld
Mw.A.Geertsema- Schoonenberg	Konijnenlaan 47	2243 EP Wassenaar
J.Gossen	Bergweg 31	7242 EP Lochem
E.Groenewoud	Schoener 32	1625 CV Hoorn
A.Halberstadt	Dassenweide 6	3437 WL Nieuwegein
Fr.Hooyberghs	Goorstraat 27	2400 Mol Belgie
B.de Jager	P.Potterstraat 15	5702 CV Helmond
Mw.M.Keeris	Weebosseweg 44	5571 LN Bergeyk
Mw.N.Kerbert	't Lange Eind 9	8647 SB Sybrandaburen
L.van Klooster- Engelman	Tolhuislaan 52	3734 GL Den Dolder
A.J.Luyting-Kast	Vlusch 55	1561 KA Enkhuizen
E.Noorman	Noard 113	8711 AD Workum
W.van Ravenswaay	Verl.Maanderweg 174	6713 LN Ede
A.M.Reuver	Verl.Hoogravensew.222	3523 KH Utrecht
J.W.Scharrenburg	Banckertplein 16	6712 EH Ede
Mw.T.Singeling	Pruimengaard 7	1689 HR Zwaag
J.A.C.Slenders	Heiligstraatje 10	6021 CZ Budel
Jacq.v.Someren	Willebrorduslaan 60	5581 GG Waalre
R.Vogelzang	Varsenerstraat 79	7731 DC Ommen
L.van Zweden	Oude Commissieweg 25	9257 MC Noord Bergum

CURSUSSEN

Behalve de cursussen in IJsselstein en Heerde zal in januari 1991 ook in Westervoort waarschijnlijk weer een vlechtcursus worden gehouden o.l.v. Tonny Gerfen. Voor inlichtingen moet u zich tot het secretariaat richten.

- **Het vlechten van ronde manden met teen** door A. Westendorp
41 blz., 25 ill.

Hierin de eerste beginselen van het manden vlechten met wilgetenen. Foto's geven een beeld van de handelingen en de handtering van teen.

In het kort wordt het telen voor eigen gebruik behandeld.

Tot slot een lijst met vaktermen op het gebied van de cultuur en het vlechten.

Prijs: f 6,50 + f 2,- porto

- **Het vlechten van ovale manden met teen** door A. Westendorp, A.D. van 't Hoog en W.D.J. Tuinzing.
192 blz., geïllustreerd.

Een uitgebreide handleiding voor het vlechten van ovale manden, daarnaast een uitvoerige verklaring van de vaktermen en de geschiedenis van het manden vlechten.

Tot slot een vertaling van de vaktermen in vier talen.

Prijs: f 25,- + f 5,- porto.

- **Geriefteen en andere bindmaterialen** door Ir. W.D.J. Tuinzing
44 blz., 35 ill.

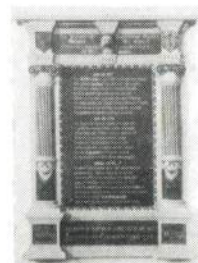
Naast de techniek en het hoe, waar en waarom gebruik van bindteen komen ook allerlei andere bindmaterialen, zoals rode kornoelje, berkewede, eiketeen, pitrus, wilgenband e.d. aan de orde.

Ook de historie en andere wetenswaardigheden worden vermeld. Een flinke literatuurlijst verwijst hen die nog meer willen weten.

Prijs: f 7,50 + f 2,- porto.

- **Correspondentiekaart** met kleurenaafbeelding van het geres- taureerde mandenmakersgildebord uit de Jacobikerk in Utrecht. Set van 10 kaarten met enveloppen f 12,50.

Te bestellen door overschrijving van de kosten op postgiro 26 95 726 van Wilg & Mand, Vlijnen of op de ABN-Amrobank- rekeningnummer 41 89 09 083 te Vlijnen onder vermelding van het gewenste.

